

CENTRAAL MUSEUM UTRECHT Agnietenstraat 1 — Maliebaan 42

HET KUNSTWERK VAN DE MAAND

Januari 1968

Gebeeldhouwd schoorsteenfries met drie medaillons.
Utrechtse school, kalksteen, begin 16e eeuw, 50 x 184 cm.

Het afgebeelde kalkstenen schoorsteenfries stamt uit het 7e der sedert de 14e eeuw vermelde 19 z.g. „klausurale” huizen om de in de 19e eeuw gesloopte kapittelkerk van St. Marie (Maria-plaats E 449 op de Z.O.-hoek der kloostergang), thans opgenomen in het ziekenhuis der broeders van St. Johannes de Deo. Dit waren tot de hervorming wezenlijk onvervreemdbare panden, voor het leven door kanunniken gekocht, en bij vrijkomen geadverteerd aan een kandelaar in het kerkkoor: er stond er nooit lang een leeg doch de best gelegene gingen het grifst van de hand *).

Het rijk en gevoelig gebeeldhouwd fries — behoudens later vernieuwde polychromie, bijna puntgaaf — is een der fraaiste exemplaren die uit de laatgothiek te Utrecht zijn overgebleven. Het vertoont de in Utrecht gebruikelijke schikking van drie medaillons, gevat in vrij gecompliceerd traceerwerk. Het middelste medaillon stelt voor St. Anna Gedrieën (d.i. St. Anna, Maria en het Christuskind) welke voorstelling op het einde der 15e eeuw ontstaan was en overal een grote devotie genoot. Maria draagt de hoofddoek naar achteren over de kruin, een utrechts drachtkenmerk. In de andere twee medaillons houdt een hurkende man, een prachtig voorbeeld van vlakvulling, een geslachtswapen; het rechterwapen met in rood zes bezanten (oorspronkelijk byzantijnse munten) in goud is voornamelijk onbekend; het linker is dat van de uit Munster afkomstige familie Drolshagen. We weten dat van 1559—1681 Johannis Drolshagen, scholaster (leider ener kloosterschool) van het kapittel, het huis bewoonde. Een vroegere Johannis Drolshagen werd in 1537 reeds in de kerk van St. Marie begraven, terwijl de onze er in 1567 een gedenksteen voor zijn toen overleden moeder oprichtte. In het traceerwerk komen de initialen A en L driemaal voor, tweemaal door geknoopte banden verbonden. Gegevens die de identificering van het rechterwapen en de verklaring van de A en L mogelijk maken zijn nog niet voorhanden.

In de linkerwang van de schoorsteen is het jaartal 1561 ingehakt en hetzelfde jaartal in romeinse cijfers bleef gedeeltelijk op de rechterwang bewaard. Deze datum heeft mogelijk betrekking op het overbrengen van de schoorsteen uit een ander huis der Drolshagens naar het klausurale huis. De sculptuur van het fries zelf is, volgens zijn stijlkenmerken, ongeveer een halve eeuw ouder en moet omstreeks 1510—1520 ontstaan zijn.

*) Gegevens verstrekt door het Oud-Archief der gemeente.

Het afgebeelde kunstwerk is permanent geëxposeerd in de gotische kamer van het Centraal Museum, Agnietenstraat 1 (Buslijn 2).